

KS. PIOTR JAMIOŁ MS – KRAKÓW

ZARYS HISTORII ZGROMADZENIA SIÓSTR MATKI BOŻEJ Z LA SALETTE

Wstęp

Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej z La Salette (Congrégation des Sœurs de Notre-Dame de La Salette – SNDS, zwane popularnie: saletynki) powstało w 1962 r. Utworzono je z połączenia dwóch istniejących saletyńskich żeńskich rodzin zakonnych: Sióstr Wynagrodzicielek Matki Bożej z La Salette oraz Sióstr Misjonarek Matki Bożej z La Salette, do których dołączono jeszcze dwa kolejne instytuty zakonne: Siostry Posłanniczki z La Salette oraz Siostry Jezusa Odkupiciela i Maryi Pośredniczki.

Jednak geneza Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej z La Salette jest o wiele starsza i bierze swoje początki z objawienia Matki Bożej (19 września 1846 r.) dwojgu pastuszkom: 15-letniej Mélanii Mathieu-Calvat (1831-1904) i 11-letniemu Maximinowi Giraud (1835-1875) w miejscowości La Salette, w diecezji Grenoble (Francja). To wydarzenie stało się inspiracją do powstania kilku zgromadzeń zakonnych, zarówno męskich jak i żeńskich. Do zgromadzeń męskich, które

---

KS. DR PIOTR JAMIOŁ MS – kapłan Zgromadzenia Misjonarzy Matki Bożej z La Salette (saletyn), doktor nauk humanistycznych z zakresu historii, wykładowca historii Kościoła w Międzyzakonnym Formacyjnym Studium Teologicznym w Krakowie (MFST), autor licznych publikacji z zakresu historii i kultury regionalnej oraz dziejów zakonów i zgromadzeń zakonnych, ze szczególnym uwzględnieniem Zgromadzenia Misjonarzy Matki Bożej z La Salette. Kontakt: jampio@wp.pl. ORCID: 0009-0009-2863-1334.

wyrosły z tego objawienia, należą: Zgromadzenie Misjonarzy Matki Bożej z La Salette (1852), ufundowane przez biskupa Philiberta de Bruillard'a (1765-1860), ordynariusza diecezji Grenoble oraz Zgromadzenie Misjonarzy Świętej Rodziny (1895), założone przez Sługę Bożego ks. Jeana Berthier'a (1840-1908), saletyna. Natomiast wśród zgromadzeń zakonnych żeńskich, które zrodziły się z tego wydarzenia, należy wymienić: Zgromadzenie Sióstr Wynagrodzicielek Matki Bożej z La Salette (Sœurs Réparatrices de Notre-Dame de La Salette), ufundowane w roku 1871 przez Henriettę Deluy-Fabry (1828-1905) z Marsylii, Zgromadzenie Sióstr Misjonarek Matki Bożej z La Salette (Sœurs Missionnaires de Notre-Dame de La Salette), założone w roku 1930 przez generała saletynów, ks. Célestina Crozet'a, Zakonnice Matki Bożej z La Salette z Lyonu (Religieuses de Notre-Dame de La Salette de Lyon) utworzone w roku 1872 przez ks. Sylvain-Marie Giraud (1830-1885), saletyna oraz s. Marie-Thérèse Alexandrine Geoffray, Zgromadzenie Sióstr Wynagrodzicielek z Saint-Disier (Sœurs Réparatrices de Saint-Disier), założone w roku 1848 przez ks. Pierre Marche w diecezji Langres, Córki Boskiej Gorliwości z Messyny (Italia), których współzałożycielką jest Mélania Mathieu-Calvat, Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Pojednawczyni z La Salette, założone przez ks. Henri Rollin'a oraz Zgromadzenie Sióstr Maryi Pojednawczyni z Tours, założone przez ks. Jean-Louisa le Prevost'a (1803-1874), założyciela Braci Św. Wincentego á Paulo w Paryżu i sierocińca z kaplicą Matki Bożej z La Salette w Paryżu¹.

Z tych zgromadzeń żeńskich, które zaczerpnęły swój charyzmat i duchowość z faktu objawienia i orędzia Matki Bożej z La Salette, najbardziej się rozwinęły i wytrzymały w duchowości saletyńskiej dwa: Siostry Wynagrodzicielki Matki Bożej z La Salette i Siostry Misjonarki Matki Bożej z La Salette, które 20 stycznia 1962 r., za zgodą władz kościelnych, połączyły się w jedno zgromadzenie pod nazwą Sióstr Matki Bożej z La Salette i rozpoczęły prawną działalność, a w dniu 6 grudnia 1965 r. otrzymały dekret Stolicy Apostolskiej o połączeniu obydwóch instytutów wydany przez Św. Kongregację dla spraw Zakonów.

Dlatego w tym krótkim opracowaniu skupimy uwagę na tych dwóch instytutach: Siostrach Wynagrodzicielkach Matki Bożej z La Salette i Siostrach Misjonarkach Matki Bożej z La Salette, a następnie omówimy ich połączenie (tzw. fuzję) w nowy

1. Por. V. Hostachy, *Histoire séculaire de La Salette. Un siècle d'or 1846-1946*, Grenoble 1946, s. 380-385; A. Némoz, *La Belle Dame de La Salette*, Abbeville 1946, s. 48; L. Calier, *L'Apparition de Notre-Dame de La Salette*, Grenoble 1921, s. 18-19; E. Picard, *La Salette précis historique*, Villeurbanne 1941, s. 252-258; M. Lolli, *Aurora sorgente. L'Apprizione di N.-S. de La Salette*, Roma 1946, s. 263-271; M. Caterini, *La Salette. La Madre che piange*, Torino 1981, s. 286-287; P. Jamioł, *Historia Saletynek*, „Unitas” 76-77 (1989), s. 23-35, Tenże, *Historia Zgromadzenia Misjonarzy Matki Bożej z La Salette do roku 1914*, Kraków 2021, s. 544-549; Archives de la Maison Générale des Missionnaires de Notre-Dame de La Salette à Rome [dalej: AGSR], sygn. LS 75, Sœurs Réparatrices de Saint-Disier, à La Salette en 1854.

instytut zakonny: Sióstr Matki Bożej z La Salette, a także przedstawimy jego działalność, aby w ten sposób przybliżyć wszystkim zainteresowanym czytelnikom zarys historii powstania Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej z La Salette.

1. Siostry Wynagrodzicielki Matki Bożej z La Salette (1871-1962)

Od samego początku powstania Zgromadzenia Misjonarzy Matki Bożej z La Salette (1 maja 1852 r.) zrodziła się wśród jego członków potrzeba założenia żeńskiego instytutu zakonnego, zakorzenionego w duchowości La Salette, z regułą dostosowaną do treści orędzia Maryi z La Salette, który służyłby pomocą saletynom w obsłudze miejsca pielgrzymkowego w La Salette. Już kilku saletynów (ks. Bernardin Burnoud, ks. Michel Sibillat, ks. François Denaz, ks. Jean Berlioz, ks. Jean Chavier oraz ks. Joseph Bossan) próbowało założyć takie zgromadzenie o duchowości saletyńskiej, ale ich próby kończyły się niepowodzeniem². Napotykali oni na poważne trudności: zewnętrzne ze strony kurii biskupiej w Grenoble oraz wewnętrzne ze strony członków swojej wspólnoty zakonnej. Każdy z saletynów miał swoją wizję (najczęściej kształtowaną pod wpływem pobożnych niewiast przebywających w La Salette) i próbował realizować ją na własną rękę, nie licząc się z wymaganiami Kościoła katolickiego ani z opinią swoich współbraci³. Byli też i tacy saletyni jak: ks. François Denaz i ks. Pierre Archier, uważający, że należy powołać taki instytut, który odpowiadałby na głos orędzia Maryi z La Salette, a także był w stanie sprostać oczekiwaniom biskupa Grenoble⁴. Inni z saletynów próbowali przekształcić posługujące już w miejscu objawienia instytuty zakonne i dostosować je do duchowości La Salette: Siostry Adoracji Wynagradzającej z Saint-Disier lub Siostry Opatrzności Bożej z Corenc. Obydwie próby jednak się

2. Zob. P. Jamioł, *Historia Saletynek*, s. 24.

3. Por. AGSR, sygn. A1-62, J. Bossan, Questionnaires et quelques notes sur la Communauté des Religieuses de N.-D. de La Salette, depuis Iorgine jusqu'en 1856. Données par M. Denaz et Sœur Thérèse de Jésus; sygn. E3-7, L. Beaup, Notes sur les premières fondations dérivées de l'Apparition de La Salette: Rosalie Pradelle ou la Solitaire, Victoria Sauvet et Marianne, Sœur Thérèse de Jésus, Adèle Chevalier, des années 1848-1865.

4. Ks. François Denaz miał projekt założenia żeńskiego instytutu zakonnego, ale na jego realizację było za wcześnie – jak sam relacjonował w liście do biskupa z Grenoble z roku 1855: „trzeba będzie jeszcze zaczekać z fundacją instytutu żeńskiego”. Natomiast ks. Pierre Archier uważał, że należy powołać saletyński instytut żeński tylko przy współpracy z biskupem Grenoble i zgodnie z jego oczekiwaniami i potrzebami. Por. Archives de l'Évêché de Grenoble [dalej: AEG], sygn. LS 97f, Lettre du père F. Denaz à Mgr J.M.A. Ginoulhiac, du 4 août 1855; V. Hostachy, *Le R.P. P. Archier (1815-1899). Le constructeur*, Grenoble 1943, s. 58-60.

nie powiodły⁵. Kapłan i mistyk saletyński, ks. Sylwain-Marie Giraud próbował przez jakiś czas przystosować do duchowości saletyńskiej i osadzić w sanktuarium La Salette Siostry Ofiary Najświętszego Serca Jezusowego w Avenières (tzw. „Ofiary Jezusa”) – zgromadzenie założone przez Matkę Weronikę Caroline Lioger w diecezji Grenoble. Jednak biskup Grenoble Achille Ginoulhiac uznał, że bardzo surowa reguła tej wspólnoty nie odpowiada duchowości La Salette, a założycielka Matka Weronika nie wyraziła zgody na pewne adaptacje reguły i dostosowanie jej do charyzmatu i duchowości La Salette⁶. Kolejna próba instalacji tego zgromadzenia w La Salette – już w czasie posługi nowego biskupa Grenoble Pierre-Justine Paulinier’a – nie powiodła się z powodu innej opcji biskupa oraz saletynów co do fundacji żeńskiego instytutu w miejscu objawienia⁷.

Jednak po długim okresie poszukiwań ze strony saletynów oraz wielu osób duchownych i świeckich Opatrzność Boża sama rozwiązała ten problem. To Bóg przyszedł z pomocą, wybrał konkretną osobę i nią się posłużył. W roku 1861 do sanktuarium w La Salette przybyła w celu rozeznania swojego powołania 33-letnia Henrietta Delvy-Fabry z Marsylii, która od wielu lat miała pragnienie życia zakonnego, lecz w żadnym instytucie zakonnym, w którym podejmowała

5. Siostry Adoracji Wynagradzającej z Sain-Disier ze względu na swój charyzmat czuły się powołane do dzieła w La Salette i tam posługiwały pielgrzymom od maja do października 1854 r. Wyjechały w październiku 1854 r. z powodu nieporozumień z kurią biskupią w Grenoble i saletynami oraz z braku konkretnej wizji co do ich dalszej przyszłości. Natomiast Siostry Opatrzności Bożej z Corenc pełniły posługę w sanktuarium La Salette w latach 1855-1872. Ponadto siostry miały za zadanie utworzyć fundację Sióstr z La Salette z kandydatek zgłaszających się do posługi w tym miejscu pielgrzymkowym. W La Salette przebywało wówczas kilka pobożnych kobiet, które miały pragnienie zostać siostrami zakonnymi w duchu La Salette i do tego konieczna była odpowiednia formacja. Dlatego w tym celu sprowadzono Siostry Opatrzności, aby one uformowały postulanki i otworzyły instytut żeński o duchowości saletyńskiej. Projekt ten upadł z powodu wielu przyczyn (niestałość decyzji biskupa Grenoble, trudności adaptacyjne reguły sióstr do duchowości La Salette, wizja Mélanii Calvat, że Maryja życzy sobie innego zgromadzenia oraz wielość koncepcji wśród saletynów co do wizji takiego instytutu żeńskiego w La Salette) i podjęto decyzję, że saletyni otoczą troską duchową Siostry Opatrzności Bożej aż do czasu, kiedy Opatrzność Boża sama powoła wspólnotę sióstr w duchu La Salette. Por. AGSR, sygn., A20-5a, L. Beaup, Notes sur la Congrégation, t. 1:1852-1897, s. 12; sygn. E3-7, L. Beaup, Notes sur les premières fondations dérivées de l'Apparition de La Salette: Rosalie Pradelle ou la Solitaire, Victoria Sauvet et Marianne, Sœur Thérèse de Jésus, Adèle Chevalier, des années 1848-1865, s. 4; AEG, sygn. LS 75, Sœurs Réparatrices de Saint-Disier, à La Salette en 1854.
6. Por. AGSR, sygn. P1-1, Religieuses de La Salette: Religieuses de La Salette de Lyon; P. Piriou, *Cause de béatification et de canonisation du serviteur de Dieu Sylvain-Marie Giraud prêtre profès de l'Institut des Missionnaires de N.-D. de La Salette et fondateur de la Congrégation des Sœurs de La Salette de Lyon. Articles du procès de l'ordinaire*, Lyon 1947, s. 23.
7. Por. P. Jamioł, *Historia Zgromadzenia*, s. 545-546.

pewne próby, nie odczuwała pokoju wewnętrznego oraz nie była pewną, jaka jest jej droga życiowa. Przybywszy na miejsce objawienia, podczas rekolekcji zakonnych pod kierownictwem ks. Pierre'a Archier, generała saletynów, oraz osobistych adoracji przed Najświętszym Sakramentem, a także nieustannych modlitw i skrutacji Pisma św. odkryła i zrozumiała, że jej misją jest dzieło La Salette. W tym celu podjęła radykalną decyzję oddania siebie i swoich dóbr materialnych dla utworzenia zgromadzenia sióstr, które będą żyły i działały w duchu orędzia i objawienia w La Salette⁸. Od tej chwili Henrietta pod wpływem Ducha Św. była już pewna, że Kościół i Maryja z La Salette powierzyli jej tę misję. Aby to jeszcze lepiej rozeznaczyć, postanowiła pozostać nadal w sanktuarium i tam służyła pomocą saletynom przy obsłudze pielgrzymów oraz utwierdzała się w swoim powołaniu i misji pod kierownictwem spowiednika i kierownika duchowego ks. Pierre'a Archier⁹.

W latach 1861-1865 Henrietta, w wyniku licznych rekolekcji i medytacji oraz pod wpływem różnych świadectw pielgrzymów przybywających do sanktuarium w La Salette, pogłębiła tajemnicę łez Maryi z La Salette, upewniła się, że to ją Bóg powołał jako narzędzie, aby współuczestniczyła w tajemnicy Jej łez¹⁰. Za sugestią ks. Archier wyjawiała to pragnienie również ks. Giraud, nowemu generałowi saletynów, który jednak nie zaakceptował tego projektu i nie zachęcił jej w tym dziele, ponieważ miał swój osobisty projekt – zainstalowania w sanktuarium w La Salette Sióstr Ofiary Najświętszego Serca Jezusowego w Avenières¹¹. Pomimo początkowych trudności i braku poparcia ze strony przełożonego saletynów, Henrietta nie załamała się, ale z większą pokorą i gorliwością szukała woli Bożej na modlitwie i w kierownictwie duchowym. Pod wpływem osobistych doświadczeń duchowych i mistycznych wizji oraz za radą spowiednika ks. Archier podjęła decyzję całkowitego oddania się do dyspozycji Stolicy Apostolskiej w sprawie fundacji sióstr w La Salette. Podczas podróży do Rzymu w roku 1866 przedstawiła swoje plany na audiencji prywatnej papieżowi bł. Piusowi IX. Papież zachęcił ją do ich realizacji i udzielił apostolskiego błogosławieństwa temu

8. Por. AGSR, sygn. P1-2, Sœurs Réparatrices de N.-D. de La Salette (1857-1959).

9. Tamże.

10. Jej pomocą był ks. Pierre Archier, spowiednik i kierownik duchowny w latach 1861-1894. Por. AGSR, sygn. TPP1b-10, Archier Pierre, Registre de correspondance.

11. Ks. Sylvain-Marie Giraud miał w latach 1868-1872 projekt (przygotował konstytucje zakonne) założenia kontemplacyjnego zgromadzenia męskiego oraz żeńskiego w duchu La Salette jako żerty ofiarne (wynagradzające) za zbawienie całego świata, który poddał pod ocenę Kościoła, ale zrezygnował ze swoich planów i podporządkował się decyzji biskupa Grenoble. Por. S.-M. Giraud, *Directoire des Religieuses de N.-D. de La Salette de Lyon*, Lyon 1940; Tenże, *Vers les hauteurs spirituelles. Recueil des enseignements oraux du fondateur des Religieuses de La Salette de Lyon*, Lyon-Paris 1936.

działu oraz napisał odpowiednie pisma do kurii biskupiej w diecezji Grenoble i do przełożonego saletynów¹².

Po powrocie do Francji Henrietta przedstawiła swój projekt oraz błogosławieństwo papieskie biskupowi Grenoble Achille Ginouliaciowi. Początkowo biskup się wahał, ale po dłuższym namyśle udzielił aprobaty i zachęcił Henriettę do założenia instytutu w duchu La Salette. Henrietta poszła za ciosem i napisała odpowiednie pisma do biskupa oraz saletynów z prośbą o konkretną pomoc personalną i materialną. Biskup Grenoble nie tylko dodał jej odwagi, ale także udzielił odpowiedniej pomocy, wyznaczając wikariusza generalnego, ks. Philippe Orcel'a do napisania konstytucji zakonnych oraz ks. Pierre Archier'a jako kierownika duchowego pierwszych postulantek oraz odpowiedzialnego za nowe powołania. Należy tutaj podkreślić, że ks. Archier, wytrawny misjonarz i rekolekcjonista, szybko wyszukał odpowiednie osoby do życia zakonnego. Po odpowiednim przygotowaniu formacyjnym poprzez kierownictwo duchowne i rekolekcje podjął decyzję, aby je poddać pod opiekę i formację zakonną¹³.

Pierwsze fundamenty dla Zgromadzenia Sióstr Wynagrodzicielek Matki Bożej z La Salette położyła Henrietta jako jego fundatorka i założycielka¹⁴, ofiarowując na ten cel swoją ojcowiznę oraz wszystkie dary osobiste i oszczędności zapracowane przez dotychczasowe życie (był to kapitał dość obfity i zapewniał pespektywę rozwoju instytutu zakonnego). W dniu 3 maja 1869 r. Henrietta wynajęła mały domek na terenie parafii św. Bruno w Grenoble przy ul. Cours Berriat, w którym odbyło się poświęcenie kaplicy pod wezwaniem Matki Bożej z La Salette i św. Józefa i tam wraz z kilkoma towarzyszkami rozpoczęła życie zakonne¹⁵. Dla młodej wspólnoty zakonnej był to czas pustyni – okres wymagań i wyrzeczeń. W lutym 1870 r. biskup Ginouliac przekształcił ten dom w klasztor oraz zamianował dla niego stałego kapelana ks. Louisa Buisson'a, saletyna, a także uczynił go kierownikiem duchowym pierwszych postulantek i aspirantek.

W sierpniu 1870 r. nastąpiła zmiana na stanowisku ordynariusza diecezji Grenoble, którym został bp Pierre-Justin Paulinier. Operatywna Henrietta, wykorzystując tę sytuację, zwróciła się do biskupa z prośbą, aby zatwierdził jej projekt i otworzył dom nowicjatu. Fundatorka szybko zdobyła zaufanie i poparcie nowego biskupa, co ułatwiło i przyspieszyło jego rozwój. Już 4 listopada 1870

12. Por. AGSR, sygn. TPP1b-10, Archier Pierre, Registre de correspondance.

13. Tamże.

14. Henrietta Deluy-Fabry (1828-1905) pod wpływem osobistych medytacji w miejscu objawienia doszła do takiej pokory, że uznała się za fundatorkę tymczasową, a przełożoną mianowano panną de Villenoisy z Voreppe, asystentką – wdowę Duchatel z Château de la Barronière k. Châteauneuf, ekonomką i fundatorką tymczasową – Henriettę Deluy-Fabry. Por. AGSR, sygn., A20-5a, L. Beaup, Notes sur la Congrégation, t. 1:1852-1897, s. 148-150.

15. Por. E. Picard, *La Salette*, s. 253.

r., bp Paulinier oddał młodą wspólnotę pod duchową opiekę saletynów, potwierdzając dotychczasowe nominacje swojego poprzednika, i tak: ks. Buisson został kapelanem i kierownikiem duchowym instytutu zakonnego, a ks. Archier miał za zadanie przeprowadzanie rekolekcji zakonnych dla sióstr oraz rekrutację powołań¹⁶.

Wojna z Niemcami w latach 1870-1871 oraz Komuna Paryska pokrzyżowały te plany, wstrzymując na pewien czas rozwój tego dzieła oraz wykonanie ambitnych planów fundatorki, które trzeba było odłożyć na stosowniejszą chwilę. Dopiero po zakończeniu wojny i zawarciu pokoju frankfurckiego (10 maja 1871 r.) oraz upadku Komuny Paryskiej (28 maja 1871 r.), udało się erygować kanonicznie żeńskie zgromadzenie zakonne o duchowości saletyńskiej. W dniu 17 września 1871 r., w święto Matki Bożej Siedmiu Bolesci oraz w 25 rocznicę objawienia, w obecności biskupa Paulinier'a i dziesięciu kapłanów diecezjalnych oraz saletynów odbyły się obłóczyny fundatorki Henrietty Deluy-Fabry i sześciu innych sióstr¹⁷. Biskup w swoim przemówieniu z okazji obłóczyn w ten sposób określił cel zgromadzenia: „Po długich rozmyślaniach i modlitwach zdobyłem głębokie przeświadczenie, że musi powstać w mojej diecezji zakon żeński w duchu tajemnicy z La Salette. Błogosławię Boga za to, że obrał mnie za narzędzie do założenia tej fundacji, a Was, drogie moje córki, za pierwsze robotnice. Będziecie godne swojego powołania, jeżeli ożywiecie w sobie ducha ofiary i wynagrodzenia, aby razem z Matką Bożą powstrzymywać tak ciężkie ramię jej Syna i pokutować za nieszczęsnych grzeszników; ducha apostołstwa, aby wraz z Waszymi Ojcami – Misjonarzami, szerzyć nauki Matki Bożej z La Salette i Jej kult. Wreszcie ducha modlitwy, aby błogosławieństwo nieba spływało bez ustanku na diecezję, na Francję i na Kościół”¹⁸. Podczas tej uroczystości założycielka Henrietta przyjęła imię zakonne: Matka od św. Józefa. Równocześnie wraz z obłóczynami otwarto pierwszy nowicjat i erygowano zgromadzenie na prawie diecezjalnym pod nazwą Sióstr Wynagrodzicielek Matki Bożej z La Salette¹⁹. Jako charyzmat instytut przyjął szeroko pojęte apostołstwo w duchu ofiary, modlitwy i zadośćuczynienia za ludzkie grzechy, a zwłaszcza za te, które Maryja wymieniła w swoim orędziu

16. Por. AEG, sygn. LS 97, *Sœurs Réparatrices de La Salette: Lettre H. Deluy*.

17. Były to: s. Saint-Joseph Henriette Deluy-Fabry – fundatorka i przełożona, s. Saint-Jean Marie Brosse, s. Saint-Michel Melanie Biol, s. Saint-Marthe Victoire Mathieu, s. Saint-Chantal Antoine Mathieu, s. Saint-Veronique Phlomène Blanchard i s. Saint-Charles Zoé Mabloux. Zob. Archives de la Maison Générale des Sœurs Réparatrices de Notre-Dame de La Salette w Gières [dalej: AGSSG], b.sygn., Documents des Sœurs Réparatrices de Notre-Dame de La Salette; b.sygn., Registre des Professions des la Communauté Sœurs Réparatrices de Notre-Dame de La Salette; b.sygn., Registre du Personnel de la Congrégation (1871-2022).

18. E. Picard, *La Salette*, s. 254.

19. Por. P. Jamioł, *Historia Saletynek*, s. 27 n.

w La Salette²⁰. Za główny nurt apostołstwa instytut zakonny wyznaczył sobie ideę rozszerzenia, wspólnie z saletynami, nauk wynikających z objawienia oraz szerzenie kultu Matki Bożej z La Salette Pojednawczyni grzeszników. Istotnym charyzmatem tego zgromadzenia był duch zadośćuczynienia i wynagrodzenia Maryi – poprzez ofiarę, modlitwę i apostołstwo – za Jej trud i cierpienie w historii zbawienia, którego się podjęła dla dobra ludzkości²¹.

W dniu 8 grudnia 1871 r. siostry otworzyły w zamku w Charmilles²² dom zakonny oraz nowicjat, który tam funkcjonował do roku 1903, kiedy to ówczesny rząd francuski przejął tę posiadłość na skarb państwa. Od 21 grudnia 1872 r. siostry obsługiwały pielgrzymów przybywających do sanktuarium w La Salette. Do tej posługi wysłano dziewięcioosobową ekipę sióstr złożoną z juniorystek, nowicjuszek i postulantek²³. W jednym ze skrzydeł klasztoru saletynów założyły swój dom zakonny, w którym modliły się i pracowały (bielizniarstwo, pralnia, kuchnia, restauracja, sklep z pamiątkami) na chwałę Bożą i Maryi z La Salette. Jak wspomina s. Saint-Paul Marguerite Vinay „w okresie zimowym modliłyśmy się bardzo dużo i nieustannie adorowałyśmy Najświętszy Sakrament, natomiast w okresie letnim najwięcej czasu poświęcałyśmy na przyjmowanie i obsługę pielgrzymów”²⁴. W roku 1876 siostry otworzyły dom opieki dla dzieci i dorosłych umysłowo chorych (tzw. Ogniska św. Agnieszki) na terenie parafii w Saint-Martin-le-Vinoux w Grenoble. Od roku 1880 prowadziły nieustającą adorację wynagradzającą w dawnej kaplicy zakonnej saletynów w Grenoble, przy ulicy Saint-Vincent-de-Paul, gdzie posiadały swój dom zakonny. Zajmowały się też prowadzeniem rekolekcji zamkniętych oraz posługą ubogim na terenie trzech parafii w Grenoble: Saint-Bruno, katedralnej Notre-Dame i Saint-Joseph. Natomiast w 1900 r. podjęły nieustającą adorację wynagradzającą oraz opiekę nad

20. Por. *Constitutions des Sœurs Réparatrices de Notre-Dame de La Salette*, Grenoble 1871, s. 3-5.

21. Tamże.

22. Był to zamek Charmilles w okolicy Grenoble, który saletyni: ks. P. Archier i ks. L. Buisson nabyli dla sióstr za 80 tys. franków. Biskup Grenoble nakazał, aby saletyni dali na ten cel 10 tys. franków, natomiast ks. Buisson ze swych środków przeznaczył na ten cel 3 tys. franków, a ks. Archier 2 tys. franków. Por. AGSR, sygn., A20-5a, L. Beaup, Notes sur la Congrégation, t. 1:1852-1897, s. 149.

23. Siostry Wynagrodzicielki Matki Bożej z La Salette przybyły do sanktuarium w La Salette 21 grudnia 1872 r. Tu podjęły posługę obsługi pielgrzymów, a także prowadziły rekolekcje zamknięte dla kobiet i dziewcząt oraz zorganizowały nieustającą adorację wynagradzającą, łącząc w ten sposób życie aktywne z kontemplacyjnym. Por. P. Jamioł, *Historia Saletynek*, s. 28; AEG, sygn. LS 97, Sœurs Réparatrices de La Salette: Lettre H. Deluy; Archives Sanctuaire Notre-Dame de La Salette [dalej: ASLS], b.sygn., Sœurs Réparatrices de La Salette.

24. AGSSG, b.sygn., Documents des Sœurs Réparatrices de Notre-Dame de La Salette.

ubogimi i potrzebującymi przy placówce saletyńskiej Notre-Dame de La Salette przy ul. Josepha Chanrion²⁵.

Kiedy na początku XX w. wybuchło we Francji prześladowanie Kościoła katolickiego, w tym systematyczna likwidacja życia zakonnego, rząd masonski wydał ustawę o zgromadzeniach zakonnych (1 lipca 1901 r.), która zmusiła saletynów i współpracujące z nimi siostry do opuszczenia La Salette i przerwania wszystkich dotychczasowych dzieł na terenie Francji. W roku 1905 r. prawo francuskie zabroniło saletynkom noszenia stroju duchownego, zmuszając je do sekularyzacji, a ich wszystkie klasztory zostały skonfiskowane. Pozwolono im zostać tylko tam, gdzie zajmowały się pracą na rzecz osób niepełnosprawnych. Mogły jednak pracować jako osoby świeckie. Część sióstr, które pozostały we Francji, posługiwało w dotychczasowych domach zakonnych, a także pielgrzymom w sanktuarium La Salette jako wolontariuszki. Natomiast większość sióstr, idąc za saletynami, podjęła liczne prace apostolskie poza granicami Francji. Niektóre z sióstr podjęły posługę w saletyńskim domu zakonnym w Rzymie (1902-1950), gdzie posługiwały księżom i klerikom, inne zaś w latach 1903-1933 przebywały w Tournai (Belgia) i tam pomagały saletynom w prowadzeniu Szkoły Apostolskiej, pracując w pralni i w kuchni oraz w duszpasterstwie (opieka nad ubogimi), a także otworzyły swój nowicjat, który funkcjonował do 1927 r.²⁶. W tym trudnym okresie prześladowań, jakie przeszło zgromadzenie, miało też miejsce radosne wydarzenie, jakim był fakt złożenia wieczystej profesji zakonnej w roku 1905 przez pierwsze siostry instytutu (potrzeba było czekać aż 34 lata)²⁷. Ponadto siostry posługiwały w saletyńskich domach zakonnych w Susie (1907-1928) we Włoszech i w Dębowcu (1911-1956) na terenie ziem polskich²⁸.

Niezwykle owocną okazała się fundacja sióstr w Dębowcu na Podkarpaciu. Trzy siostry: dwie Francuzki: s. Saint-Vincent-de-Paul Jeanie Ducrest (1861-1924) i s. Marguerite-Marie Louise Puren (1884-1972) oraz Włoszka: s. Gerard Judith Rubes (1878-1937) przybyły 10 października 1911 r. do Dębowca, aby pomagać saletynom przy prowadzeniu kuchni i pralni niższego seminarium duchownego (tzw. Szkoły Apostolskiej)²⁹. W dębowieckim sanktuarium siostry, oprócz pracy w kuchni i pralni, co roku angażowały się do różnych posług związanych z przygotowaniem uroczystości odpustowych. Ponadto zajmowały się sprzątaniami kaplicy klasztornej, ozdabianiem ołtarzy, a także troszczyły się o bieliznę kościelną oraz

25. Tamże.

26. Tamże.

27. AGSSG, b.sygn., Registre des Professions des la Communauté Sœurs Réparatrices de Notre-Dame de La Salette.

28. AGSSG, b.sygn., Documents des Sœurs Réparatrices de Notre-Dame de La Salette.

29. Por. P. Jamioł, *Dzieje sanktuarium Matki Bożej Saletyńskiej w Dębowcu w latach 1910-1996*, Kraków 2002, s. 177-182.

sprawowały cichą opiekę modlitewną nad małoseminarzystami, nowicjuszami i klerykami³⁰. Każdego dnia siostry zносиły modlitwy do Boga w intencji nowych powołań kapłańskich, zakonnych i misyjnych oraz o wytrwałość w powołaniu. Również w Dębowcu siostry otworzyły postulat i prowadziły przez szereg lat pracę powołaniową oraz nieustającą adorację wynagradzającą. Owocem tej pracy było 20 powołań do tego zgromadzenia³¹. Kandydatki do życia zakonnego po odbytych postulat w Dębowcu posyłano do nowicjatu w Tournai (1903-1920), Grenoble (1920-1927) oraz Gières (od roku 1927). Siostry przebywały w Dębowcu aż do 14 listopada 1956 r., kiedy to decyzją rady prowincjalnej saletynów zostały odwołane i musiały udać się do Francji, aby tam kontynuować swoją misję apostołską zgodną z ich powołaniem. Siostrami, które zostały przymuszone do wyjazdu z Dębowca do Francji w roku 1957, były: s. Gabriela Małgorzata Polewka – przełożona, s. Stefania Julia Jurusik i s. Weronika Katarzyna Markowska³².

Okres pierwszej wojny światowej (1914-1918) oraz drugiej wojny światowej (1939-1945) zahamował rozwój zgromadzenia i miał duży wpływ na jego sytuację personalną i ekonomiczną. Jednak pomimo tych trudności Siostry Wynagrodzicielki w roku 1925 zakupiły w Gières dom, który przeznaczyły na dom generalny i nowicjat (1927) oraz podjęły posługę w domu zakonnym saletynów w dzielnicy La Tronche w Grenoble (1927), gdzie prowadziły kuchnię, pralnię i nieustanną

30. Tamże, s. 179.

31. Były to Siostry Wynagrodzicielki Matki Bożej z La Salette: **Jadwiga** Bronisława Skicka (1878-1963), **Marta** Klara Węgier (1880-1949), **Maria Germania** Józefa Polewka (1935-1897), **Waleria** Aniela Spólnik (1874-1951), **Rafała** Aniela Poznańska (1893-1976), **Weronika** Katarzyna Markowska (1894-1984), **Maria Gabriela** Małgorzata Polewka (1899-1990), **Irena** Franciszka Forystek (1897-1989), **Elżbieta** Franciszka Chmiel (1898-1982), **Maria od Najświętszego Serca** Stanisława Skibińska (1903-1938), **Stefania** Julia Jurusik (1901-1984), **Maria Teresa od św. Augustyna** Teresa Węgier (1906-1999), **Karolina** Franciszka Węgier (1904-1958), **Paulina** Józefa Osiała (1971-1905), **Julia** Wiktoria Maszczak (1902-1952), **Agata** Anna Trzaskoś (1894-1970), **Klara** Anna Sobczak (1911-2001), **Henryka** Julia Czechowicz (1906-2000), **Anastazja** Stanisława Michnal (1901-1958) i **Aniela** Teresa Łopuch (1901-2001). [Imiona zapisane pogrubiłym tekstem to imiona zakonne.] Zob. AGSSG, b.sygn., Registre des Professions des la Communauté Sœurs Réparatrices de Notre-Dame de La Salette; b.sygn., Documents des Sœurs Réparatrices de Notre-Dame de La Salette; b.sygn., Registre des Professions des la Communauté Sœurs Réparatrices de Notre-Dame de La Salette.

32. W październiku 1956 r. saletyni powiadomili przełożoną Sióstr Wynagrodzicielek w Saint-Martin-le-Vinoux (Francja) o rezygnacji z ich posługi w dębowieckim sanktuarium. Siostry nie miały warunków lokalowych po zabraniu saletynom ich domu zakonnego przez władze państwowe (mieszkały w jednym pokoju, gdzie miały pracownię i sypialnię). Ponadto siostry były już w podeszłym wieku i schorowane, a nie było możliwości sprowadzenia nowych sióstr z Francji. Ostatecznie siostry wyjechały do Francji w październiku 1957 r. Por. Archiwum Prowincjalne Misjonarzy Matki Bożej z La Salette w Krakowie [dalej: APSK], b.sygn., Okólniki Prowincjała, t. 1:1934-1988, nr 29 z 30.10.1956; P. Jamioł, *Dzieje sanktuarium*, s. 182.

adorację w ich Szkole Apostolskiej³³. Ponadto w roku 1945 odnowiły i przystosowały „Konstytucje zakonne” do aktualnych wymogów Kościoła. Wówczas siostry zdecydowały się na uproszczenie swojego stroju, zniesienie dwóch kategorii sióstr (siostry chórowe i siostry konwerski). Ich domy zgromadzenia w większości utworzone w tym okresie borykały się z trudnościami materialnymi i personalnymi, przede wszystkim, z brakiem nowych powołań. Także warunki zamieszkania i pracy sióstr pozostawiały wiele do życzenia. Czas dwóch wojen światowych sprawił, że budynki były zdewastowane i wymagały remontów.

Po wielokrotnych doświadczeniach, nieraz dość napiętych i trudnych, pomiędzy Misjonarzami Matki Bożej z La Salette a Siostrami Wynagrodzicielkami, zrodziła się ze strony saletynów myśl, aby powołać nowe zgromadzenie sióstr, które by bardziej odpowiadało ich charyzmatowi i duchowości. W tym celu został ufundowany nowy instytut o nazwie: Siostry Misjonarki z La Salette. Ich misją było szerzenie i głoszenie w świecie orędzia Matki Bożej z La Salette poprzez czynne apostołstwo. To nowe zgromadzenie, w przeciwności do Sióstr Wynagrodzicielek, w którym były tylko powołania francuskie (93), polskie (20) i włoskie (1), stało się natychmiast międzynarodowym, gdzie dominowały już powołania z różnych krajów świata. Dlatego ten fakt był inspiracją i prorocstwem do otworzenia się na cały świat zgodnie z głosem orędzia Maryi z La Salette. To brak powołań³⁴ ostatecznie zadecydował o tym, że w latach sześćdziesiątych XX w. Siostry Wynagrodzicielki połączyły się z pokrewnym instytutem Sióstr Misjonek Matki Bożej z La Salette i w ten sposób powstało nowe Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej z La Salette (saletynki)³⁵.

2. Siostry Misjonarki Matki Bożej z La Salette (1930-1962)

Wraz z ekspansją Zgromadzenia Misjonarzy Matki Bożej z La Salette i jego rozwojem na całym świecie, zrodziła się myśl założenia żeńskiego instytutu, który mógłby współpracować z nimi w ich apostołstwie po całym świecie, zgodnie z poleceniem Maryi „ogłoście to całemu mojemu ludowi”. Dokładnie rozważono tę propozycję na kapitule generalnej saletynów w roku 1926 i zdecydowano, aby w najbliższym czasie powołać do życia nowe żeńskie zgromadzenie w celu poświęcenia się dziełom misji zagranicznych i propagowaniu kultu Matki Bożej z La Salette³⁶.

33. AGSSG, b.sygn., Documents des Sœurs Réparatrices de Notre-Dame de La Salette; b.sygn., Registre des Décisions du Conseil Général, t. 1:1871-1962.

34. Od roku 1950 nikt nie wstąpił do zgromadzenia.

35. P. Jamioł, *Historia Saletynek*, s. 30.

36. Saletyni odpowiedzialni za formację sióstr również bardziej akcentowali wymiar apostołski i misyjny w praktykowaniu orędzia „Pięknej Pani” z La Salette.

W roku 1928 ks. Célestin Crozet, generał saletynów, wraz ze swoją radą generalną założył upragnione dzieło pod nazwą Zgromadzenie Sióstr Misjonarek Matki Bożej z La Salette³⁷. W październiku 1929 r. przybyło sześć pierwszych postulantek spoza Francji (dwie Polki i cztery kandydatki przebywające w Stanach Zjednoczonych), które umieszczono najpierw w Fourgueux (k. Paryża), w Szkole Apostolskiej saletynów³⁸. Tam pod kierownictwem dwóch sióstr wynagrodzicielek i ks. Pierre Liaud, saletyna, odbywały swój postulat. Wkrótce postarano się o zakup obszernego budynku po dawnym sierocińcu w Courmelles k. Soissons i tam założono pierwszy dom zakonny pod wezwaniem św. Feliksa jako ich dom macierzysty. Po uzyskaniu od Stolicy Apostolskiej reskryptu (24 stycznia 1930) bp Ernest-Victor Mennechet przekształcił dotychczasową wspólnotę w instytut diecezjalny oraz erygował Zgromadzenie Sióstr Misjonarek Matki Bożej z La Salette (2 lutego 1930), a dom św. Feliksa w Soissons przeznaczył na nowicjat³⁹. Początki tej fundacji były trudne, zwłaszcza sytuacja materialna. Pierwsze kandydatki do zgromadzenia musiały we własnym zakresie przygotować sobie dom zakonny⁴⁰. Zabrały się z wielką gorliwością do pracy i już 7 maja 1930 r. odbyły się obłóczyny siedmiu postulantek⁴¹ oraz rozpoczęto kanoniczny nowicjat. Nowicjuszki pod kierownictwem mistrzyni z wielkim entuzjazmem oddawały się ćwiczeniom zakonnym na podstawie tymczasowej reguły. Dopiero 25 października 1930 r. bp Mennechet zatwierdził konstytucje nowego zgromadzenia napisane przez saletyna, ks. Célestina Crozet'a⁴². Konstytucje wyznaczyły siostronom program ich uświęcenia przez intensywne życie wewnętrzne i działalność misyjną. Ponadto jasno określiły ich charyzmat oraz wytyczyły cel: mają być misjonarkami lub pomocniczkami Misjonarzy Matki Bożej z La Salette zarówno w krajach pogańskich jak i w katolickich⁴³. Dlatego w zależności od otrzymanych od Boga uzdolnień i charyzmatów osobistych, pracowały w rozmaitych dziedzinach apostołstwa:

37. E. Picard, *La Salette*, s. 256, M. Lolli, *Aurora sorgente*, s. 263.

38. Por. AGSR, sygn. Ec.10-3c, Économe Général: Sœurs de La Salette: Fourqueux et Saint-Félix Soissons (1929-1957).

39. Tamże.

40. Por. AGSR, sygn. Ec.10-3a, Économe Général: Sœurs de La Salette: Société immobilière de Saint-Félix, près de Soissons (1929-1938).

41. Były to: s. Celestyna Julia Sopel (Polska), s. Weronika od Jezusa Stefania Pabis (Polska), s. Imelda od Jezusa Rose Anne Beaulieu (USA), s. Teresa od Dzieciatka Jezus Louise Giroux (USA), s. Maria od Krzyża Anne Leveque (USA), s. Maria z La Salette Jeanne Breton (Kanada) i s. Marie-Joseph Marie des Neigres (Francja). Por. APSK, G. Molinari, Sœurs de Notre-Dame de La Salette, s. 1-2; AGSSG, b. sygn., Registre des Professions des la Communauté Sœurs Missionnaires de La Salette.

42. E. Picard, *La Salette*, s. 257; *Constitutions des Sœurs Missionnaires de Notre-Dame de La Salette*, Soissons 1934.

43. Tamże.

uczyły katechizmu, kształciły dzieci, opiekowały się chorymi oraz współpracowały z saletynami w ich domach formacyjnych lub wśród duchowieństwa tubylczego⁴⁴.

W dniu 18 lipca 1931 r. na ręce biskupa Mennecheta pierwszą profesję zakonną złożyło siedem nowicjuszek, natomiast trzy siostry zakonne złożyły pierwszą profesję wieczystą w dniu 29 lipca 1934 r.⁴⁵. W dniu 18 lipca 1938 r. bp Soissons ostatecznie zatwierdził opracowane przez ks. Célestina Crozet'a konstytucje, które zdefiniowały charyzmat instytutu: modlitwa, ofiara i gorliwość apostołska w kontemplacji i czynie (misja ewangelicznych sióstr: Marii i Marty), a także jego cel: własne uświęcenie oraz szeroko pojęta współpraca z saletynami w ich dziełach apostołskich. Otwartość zgromadzenia na dzieło misyjne zaowocowała natychmiast powołaniami międzynarodowymi, gdzie dominowały już powołania nie tylko z Francji ale również z innych krajów. W latach 1930-1962 Siostry Misjonarki zostały obdarowane darem powołań z takich krajów, jak: Francja (33), Polska (23), Włochy (6), Filipiny (4), Stany Zjednoczone (4), Szwajcaria (4), Brazylia (2), Kanada (2), Anglia (1), Austria (1) i Irlandia (1)⁴⁶.

Od samego początku swojego istnienia Siostry Misjonarki były otwarte na apostołstwo i angażowały się w dzieła prowadzone przez saletynów. Siostry od roku 1930 podjęły posługę w domu generalnym saletynów we Fryburgu (Szwajcaria) oraz od roku 1940 w Alai Francheville w Lyonie (Francja), następnie we Włoszech: w Turynie (od roku 1938) oraz w Rzymie (od roku 1950), w międzynarodowym scholastykacie saletynów⁴⁷. Oprócz wymienionych posług siostry pomagały saletynom we Francji w prowadzeniu ich Szkół Apostołskich, obsługując kuchnię, pralnię i domy zakonne saletynów (Saint-Joseph w Corps, La Tronche w Grenoble, w Voiteur i w Tournai)⁴⁸. Natomiast w Grenoble (od roku 1941) prowadziły przytułek dla opieki duszpasterskiej i formacyjnej dla ubogich i bezdomnych dziewcząt i kobiet, w Guillestre (1942) prowadziły dom rekolekcyjny, a w parafiach Saint-Chaffrey i La Salle (znajdujących się w departamencie Alpy Wysokie) opiekowały się chorymi, biednymi i potrzebującymi⁴⁹.

Druga wojna światowa (1939-1945) oraz okupacja niemiecka utrudniły rozwój młodego zgromadzenia. W czasie drugiej wojny światowej dom generalny i nowicjat sióstr został przeniesiony w roku 1940 z Courmelles k. Soissons do

44. Tamże.

45. AGSSG, b.sygn., Registre des Professions des la Communauté Sœurs Missionnaires de La Salette.

46. AGSSG, b.sygn., Documents des Sœurs Missionnaires de La Salette; b.sygn., Registre du Personnel de la Congrégation (1871-2022); AGSR, sygn. P2, Sœurs Missionnaires de N.-D. de La Salette (1928-1962).

47. AGSR, sygn. TM10-5a, Rome-Monteverde: Sœurs Missionnaires de Notre-Dame de La Salette.

48. AGSSG, b.sygn., Registre des Décisions du Conseil Général, t. 2:1930-1962.

49. Tamże.

Alaï-Francheville w Lyonie (gdzie już od roku 1939 przebywali saletyni), lecz inwazja niemiecka i trwająca wojna nie pozwoliły na zrealizowanie wszystkich projektów i oczekiwań zgromadzenia. Nowicjat sióstr od roku 1943 funkcjonował w Saint-Joseph-de-Riviere (w departamencie Isère). Dopiero po zakończeniu drugiej wojny światowej udało się 16 kwietnia 1946 r. przenieść dom generalny i nowicjat sióstr do Saint-Désert (diecezja Autun) oraz utworzyć dwie placówki Chalon-sur-Saône i Mâcon⁵⁰ (w departamencie Saona i Loara). Siostry w roku 1955 podjęły opiekę nad dziewczętami w Chalon-sur-Saône (w departamencie Saona i Loara, a w roku 1956 w Saint-Désert otworzyły dom rekolekcyjny dla dziewcząt i kobiet⁵¹.

Kiedy zgromadzenie okrzepło i przybywało coraz więcej powołań, wówczas siostry otworzyły się na działalność apostolską poza granicami Francji⁵². Założyły one nowe placówki poza Europą: w roku 1950 w Sant-Geneviève (Kanada), w 1957 r. w Uniao da Vitoria (Brazylia)⁵³, w 1960 r. w Attleboro (USA). Najbardziej istotną usługą sióstr misjonarek było ich otwarcie się na powołania misyjne z różnych krajów świata. W tym celu, przy pomocy saletynów, prowadziły obszerną korespondencję z kandydatkami do zgromadzenia. Ich placówki były otwarte na szukanie powołań. We wszystkich domach zakonnych oprócz pracy apostolskiej siostry podjęły szeroką akcję powołaniową, jednak ten wspaniały zryw modlitwy misyjnej sióstr okazał się niewystarczający, gdyż od roku 1961 nikt nie zgłosił się do zgromadzenia. Wobec tej sytuacji, i na prośbę Sióstr Wynagrodzicielek, które tak samo miały problemy z powołaniami, podjęto decyzję o połączeniu obu zgromadzeń w jedno, aby to nowe dzieło bardziej skutecznie mogło odpowiedzieć na wezwania „znaków czasów”.

3. Siostry Matki Bożej z La Salette (od roku 1962)

Inicjatywa połączenia dwóch zgromadzeń zakonnych: Sióstr Wynagrodzicielek oraz Sióstr Misjonarek Matki Bożej z La Salette była już podejmowana od

50. Tamże.

51. Tamże.

52. Siostry Misjonarki posługiwały we Francji, w diecezjach: Lyon, Grenoble, Rennes, Gap, Autun, Chalon-sur-Saône, Saint-Désert i Rimont.

53. Dzieło w Brazylii założyła s. Marta-Maria Rozalia Jurasz (1919-1987), odpowiedzialna za fundację sióstr w Brazylii jako przełożona i mistrzyni nowicjatu (w latach 1957-1968), przełożona generalna saletynek (1968-1974), pielęgniarka dyplomowana (1974-1987) opiekująca się ubogimi, chorymi i samotnymi w Grenoble. Została bestialsko zmordowana i zgwałcona w domu zakonnym w Grenoble 13 października 1987 r. Por. APSK, Homlie de Monseigneur Matagrín, Grenoble 21 Octobre 1987.

roku 1943, o czym informują źródła archiwalne⁵⁴. Przełożona Sióstr Misjonarek skierowała pierwszy list do przełożonej Sióstr Wynagrodzicielek, który wyrażał pragnienie połączenia obu wspólnot zakonnych. Istotną przeszkodą połączenia tych wspólnot było to, że wspólnota misjonarek pragnęła zachować dom macierzysty w Lyonie, a z drugiej strony biskup Grenoble nie zgadzał się na przeniesienie domu macierzystego poza jego diecezję. Archiwa obydwóch zgromadzeń zakonnych zachowały wiele dokumentów świadczących o wielu wzajemnych próbach i nieporozumieniach⁵⁵. Zasadniczym źródłem tych trudności były odmienne interpretacje niektórych punktów „Konstytucji Sióstr Wynagrodzicielek”, dlatego dialog pomiędzy dwoma zgromadzeniami nie powiódł się. Jedna z tych wspólnot nadal uważała się za kontemplacyjną (Siostry Wynagrodzicielki), a druga za misyjną (Siostry Misjonarki)⁵⁶. W tej sytuacji decyzja biskupa Grenoble była konkretną: obydwa zgromadzenia pozostają nadal jako podmioty oddzielnie, gdyż przełożone nie chciały zaakceptować warunków narzuconych przez Siostry Misjonarki.

Kolejna próba w roku 1955, tym razem ze strony Sióstr Wynagrodzicielek, które zaczęły przeżywać głęboki kryzys powołań, zrodziła myśl połączenia tego zgromadzenia z innym o podobnym charyzmacie. Wybór padł znowu na Siostry Misjonarki. Obydwa zgromadzenia miały wspólne źródło: Matkę Bożą z La Salette Pojednawczynię grzeszników, a charyzmat wypływał z Jej objawienia i orędzia. Dlatego każdy z tych dwóch instytutów zaakcentował jeden z tych specyficznych aspektów: wynagrodzenie (modlitwa i pokuta) i misje (apostolstwo). W roku 1959 doszło do spotkania dwóch rad generalnych, na których utworzono specjalną komisję do opracowania nowych konstytucji dla zgromadzenia powstałego z fuzji dwóch instytutów: Sióstr Wynagrodzicielek i Sióstr Misjonarek. W dniu 20 stycznia 1961 r. odbyły się oddzielne dla każdego instytutu kapituły generalne, łącznie z wyborami nowych władz zakonnych. Decyzje obydwóch kapituł zostały przedstawione do zatwierdzenia biskupom diecezji Grenoble i Autun, którzy zamianowali, z sióstr wybranych przez kapituły jedną radę generalną złożoną z pięciu członkiń i w ten sposób w dniu 20 stycznia 1862 r. doszło do połączenia dwóch zgromadzeń oraz utworzenia nowego zarządu tymczasowego⁵⁷.

54. AGSR, sygn. P2, Sœurs Missionnaires de N.-D. de La Salette (1928-1962); AGSSG, b. sygn., Documents des Sœurs Missionnaires de La Salette.

55. AGSSG, b.sygn., Documents des Sœurs Réparatrices de Notre-Dame de La Salette; b.sygn., Documents des Sœurs Missionnaires de La Salette; b. sygn., Documents des Sœurs de Notre-Dame de La Salette.

56. Podobny problem przeżywali saletyni w latach 1852-1876.

57. W czasie połączenia dwóch zgromadzeń zakonnych było: 38 Sióstr Wynagrodzicielek oraz 59 Sióstr Misjonarek. W sumie 97 sióstr (45 Francuzek, 34 Polki, 6 Włoszek, 6 Amerykank, 3 Szwajcarki oraz 3 spoza Europy). Por. AGSSG, b. sygn., Registre du Personnel de la Congrégation (1871-2022).

I tak powstał nowy instytut o nazwie Sióstr Matki Bożej z La Salette (SNDS), tzw. saletynki, który dzięki decyzji Kościoła katolickiego rozpoczął swoją misję i działalność⁵⁸.

Decyzją ordynariuszy Grenoble i Autun (25 marca 1962) działalność nowego zgromadzenia weszła w życie, a 19 stycznia 1963 r. uzyskano zatwierdzenie konstytucji (*ad experimentum*) opracowanej przez obydwie wspólnoty zakonne. Natomiast 6 grudnia 1965 r. Św. Kongregacja dla spraw Zakonów przy Stolicy Apostolskiej w Rzymie wydała dekret o połączeniu obydwóch zgromadzeń, w którym oficjalnie ogłoszono założenie Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej z La Salette na prawie diecezjalnym⁵⁹. Jednocześnie Sobór Watykański II zachęcił nowe zgromadzenie do przepracowania i odnowienia w duchu soborowym swoich konstytucji zakonnych.

Saletynki, które powstały w okresie trwania Soboru Watykańskiego II (1862-1865), otrzymały w jego zaleceniach jasno wytyczone „nowe wyzwania” w kierunku odnowy i rozwoju życia duchowego własnego instytutu oraz przywrócenia pierwotnego charyzmatu i dostosowania go do wymagań czasu. W okresie posoborowym głównym tematem ich kapituł generalnych była właśnie odnowa i akceptacja życia wewnętrznego i życia apostołskiego instytutu oraz wypracowanie nowego tekstu konstytucji⁶⁰. Pierwsza kapituła połączonego zgromadzenia miała miejsce w roku 1968. Cztery kapituły nadzwyczajne w latach 1968-1969 oraz 1980-1981 pozwoliły wypracować konstytucje według wskazówek Soboru Watykańskiego II i jego nauczania⁶¹. 17 maja 1986 r. konstytucje zostały zaaprobowane przez biskupa Grenoble Gabriela Matagrina. Czytamy w nich: „Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej z La Salette jest zgromadzeniem zakonnym na prawie diecezjalnym, poświęconym apostołstwu i służbie dla Kościoła. Zgromadzenie bierze swoje początki w objawieniu Maryi w La Salette. Siostry starają się prowadzić życie zakonne i apostołskie w duchu pojednania i pokuty. Po rocznym nowicjacie składają śluby zakonne na jeden rok, następnie ponawiają przez kilka lat oraz składają profesję wieczystą. Siostry noszą strój prosty: habit zakonny, który w niektórych krajach z racji apostołskich może być zastąpiony zwykłym strojem świeckim. Ich zewnętrznym znakiem jest krzyż saletyński z młotkiem i obcęgami, który siostry otrzymują podczas pierwszej profesji. W czasie profesji wieczystej siostry otrzymują obrączkę jako znak zaślubin z Chrystusem i wiecznej przynależności do Boga. Siostry Matki Bożej z La Salette należą do duchowej rodziny saletyńskiej

58. AGSSG, b. sygn., Documents des Sœurs de Notre-Dame de La Salette.

59. Tamże.

60. AGSSG, b. sygn., Chapitres Généraux des Sœurs de Notre-Dame de La Salette.

61. Tamże.

i uzupełniają prace i posługi saletynów⁶². Również w tym dniu biskup diecezji Grenoble zatwierdził zgromadzenie saletynek na prawie diecezjalnym.

Pierwszymi fundacjami saletynek były ich domy zakonne, które otworzyły na Filipinach (1968) oraz na Madagaskarze (1976). Interesująca jest historia fundacji saletynek na Filipinach. Pod wpływem akcji powołaniowej saletynek i saletynów z Filipin oraz głoszenia przez nich kerygmatu udało się już w roku 1962 wysłać pierwsze kandydatki do Stanów Zjednoczonych, aby stamtąd przeszczepić to zgromadzenie do własnego kraju. Po odpowiedniej formacji wśród saletynek (dawnych misjonarek) siostry pochodzące z Filipin powróciły do kraju i w roku 1968 założyły w San Mateo (Filipiny) pierwszy dom zakony, skąd promieniowały na cały kraj i zakładały nowe placówki. Podobnie było z Malgaskami, które w roku 1969 przybyły do Francji, a następnie po ukończonym nowicjacie i przebyciu formacji w junioracie wróciły na Madagaskar i tam w roku 1976 założyły własną placówkę w Ambano. Ich ofiara oraz otwarcie się na wezwanie Matki Bożej z La Salette okazały się opatrznościowe, gdyż w krótkim czasie w tym kraju zrodziły się powołania do wspólnoty saletynek i one są dziś najliczniejsze w zgromadzeniu⁶³.

Należy podkreślić, że końcówka XX w. była krytycznym momentem w historii saletynek we Francji. Bardzo silna laicyzacja i dechrystianizacja kraju oraz wieletni kryzys powołań doprowadziły do tego, że „umierały” wspólnoty zakonne. Sytuacja stała się dramatyczna i losy zgromadzenia we Francji wydawały się przesądzone. Jednak Bóg miał inne plany i w roku 1988 powołał przez kapitułę generalną na przełożoną generalną saletynek s. Marie Victoire Rasoamanarivo, pochodzącą z Madagaskaru, która ocaliła istnienie saletynek. Gdy inni tracili nadzieję, ona wbrew wszystkiemu ją zachowała. Uważała ona, że niemożliwe jest, aby zabrakło saletynek we Francji, w kraju, który jest kolebką zgromadzenia i miejscem objawienia „Pięknej Pani” z La Salette. To ona z wielką odwagą i determinacją przywracała do życia opustoszałe domy, sprowadzając do nich saletynki z Madagaskaru, gdzie młodych sióstr wówczas nie brakowało. Ich ofiarność, poświęcenie i poczucie wspólnoty wniosły świeży powiew ducha, a s. Marie Victoire Rasoamanarivo stała się „zaczynem” dynamicznego rozwoju zgromadzenia w innych krajach. Założyła kolejne wspólnoty, m.in. na Filipinach, w Stanach Zjednoczonych i w Polsce, gdzie siostry wróciły po 45 latach nieobecności⁶⁴.

Kolejnym krokiem w rozwoju saletynek był stworzony w roku 1998 projekt połączenia saletynek z Siostrami Posłanniczkami z La Salette (Sœurs Messagères de La Salette). Zgromadzenie Sióstr Posłanniczek zostały założone w 1996 r. w Angoli i zatwierdzone na prawie diecezjalnym przez biskupa diecezji Benguela

62. *Constitutions de Sœurs de Notre-Dame de La Salette*, Lyon 1986, s. 10.

63. AGSSG, b. sygn., Documents des Sœurs de Notre-Dame de La Salette.

64. Tamże.

22 lipca 1997 r.⁶⁵. W tym celu podjęto pewne próby przygotowania saletynek do kolejnego ich połączenia z innym instytutem zakonnym. Najpierw w roku 2000 utworzono pierwszą wspólną formację międzynarodową dla obydwóch zgromadzeń, a rok później założono dom zakonny w USA tworzący wspólnotę z dwóch instytutów zakonnych. Natomiast 24 września 2002 r. otwarto dom zakonny w Rzeszowie (Polska) o charakterze wspólnoty międzynarodowej, aby dawać nieustanne świadectwo o powszechności Kościoła. Siostry przybyły tam w czerwcu 2002 r., ale oficjalna erekcja rzeszowskiego domu nastąpiła kilka miesięcy później, 24 września 2002 r. w obecności biskupa Edwarda Białogłowskiego⁶⁶. Wspólnota rzeszowskich saletynek składała się z pięciu zakonnicy wywodzących się z trzech narodowości: polskiej (Maria Ostrowska – przełożona i Michalina Szczygieł), filipińskiej (Leonor Garcia i Myrna Cariaga) i malgaskiej (Lucia Ralalaharisoa). Po roku posługi z Rzeszowa wyjechała s. Leonor, ale przybyły następne. W Rzeszowie siostry zaangażowane zostały przede wszystkim do pracy w parafii saletyńskiej. Posługują tam w zakrystii, kancelarii parafialnej, księgarni religijnej, Caritas, Oazie Dzieci Bożych, grupie ewangelizacyjnej „Effatha” oraz w Domowym Kościele. Oryginalną formą ich aktywności było towarzyszenie kapłanom w wizycie duszpasterskiej. Przez pewien czas siostry prowadziły też zajęcia edukacyjne, ucząc języków obcych. Ta wieloraka posługa w parafii, choć bardzo absorbująca, nie zamyka saletynek na inne formy religijnej aktywności. Posługują w rzeszowskim więzieniu, a także pomagają kapłanom w prowadzeniu rekolekcji szkolnych i powołaniowych. W dniu 19 listopada 2017 r. saletynki otworzyły w Dębowcu dom nowicjacki, który erygował biskup rzeszowski Jan Wątroba oraz posługują w miejscowym sanktuarium⁶⁷.

W czasie kapituły generalnej w roku 2004 doszło do połączenia Sióstr Matki Bożej z La Salette z Siostrami Posłanniczkami⁶⁸. W 2005 r. otworzono nową fundację dla sióstr w Myanmar (dawna Birma) i we Włoszech. W kwietniu 2013 r. przyłączono do saletynek kolejny upadający instytut zakonny: Zgromadzenie

65. Założył je w roku 1996 saletyn, ks. Joaquim Hatewa (ur. 1942, święcenia kapłańskie przyjął w 1972 r.). Por. APSK, b. sygn., Miesiąc saletyński. Notatki ks. Piotra Jamioła, La Salette 1998, s. 63.

66. Idea sprowadzenia saletynek do Polski towarzyszyła już od wielu lat saletyńskiej rodzinie zakonnej: męskiej i żeńskiej. Udało się ją zrealizować dopiero w roku 2002 dzięki staraniom prowincjała saletynów ks. Józefa Krzyszychy oraz przełożonej generalnej saletynek s. Marie Victoire Rasoamanarivo. Por. AGSSG, b. sygn., Registre des Décisions du Conseil Général, t. 3:1962-2022.

67. Tamże.

68. Zgromadzenie Sióstr Posłanniczek z La Salette zostało zatwierdzone 22 lipca 1997 r. przez biskupa Bengueli (Angola), Oscara Lino Lopesa Fernandes Braga. Por. APSK, b. sygn., Miesiąc saletyński. Notatki ks. Piotra Jamioła, La Salette 1998, s. 63.

Siostr Jezusa Odkupiciela i Maryi Pośredniczki (Sœurs de Jésus Rédempteur et Marie-Médiatrice)⁶⁹. W roku 2015 saletynki podjęły starania w Dykasterii do spraw Instytutów Życia Konsekwentnego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego przy Stolicy Apostolskiej w Rzymie o przeniesienie instytutu z dotychczasowego prawa diecezjalnego na prawo papieskie. Wspomniana dykasteria papieska ten upragniony dekret⁷⁰ wydała w dniu 19 września 2022 r., a więc po 60 latach istnienia saletynek. Od tej chwili saletynki są już zgromadzeniem na prawach papieskich i mogą się rozwijać według potrzeb Kościoła na całym świecie. Współczesne konstytucje saletynek „*ad experimentum*” z roku 2013 określają duchowość zgromadzenia słowem: pojednanie. Ono charakteryzuje styl życia całego instytutu i każdej z sióstr. W centrum tej duchowości znajduje się tajemnica pojednania, która jest źródłem, wzorem i motywem ich działalności apostolskiej oraz budowania relacji do Boga i do człowieka. Nieustanne poznawanie i rozważanie tej tajemnicy oraz okazywanie pojednania i przebaczenia drugiemu człowiekowi w praktyce ma prowadzić każdą z sióstr do postawy pełnego zaufania dobroci Bożej na wzór Matki Bożej z La Salette, która jest główną Patronką Zgromadzenia⁷¹.

Aktualnie (stan na 11.11.2022) Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej z La Salette liczy 286 sióstr zakonnych. Siostry posługują w 11 krajach świata: we Francji w 14 placówkach: dom generalny Quézac (diecezja Tuluza), sanktuarium La Salette (diecezja Grenoble), Gières (diecezja Grenoble), Grenoble (diecezja Grenoble), Saint-Désert (diecezja Autun), sanktuarium Notre-Dame de l'Hermitage (diecezja Saint Etienne), Neuilly-sur-Marne (diecezja Saint-Denis), Bondy (diecezja Saint-Denis), Saint Firmin (diecezja Gap), Gap (diecezja Gap), Digne-les-Bains (diecezja Digne), Sète (diecezja Montpellier), Cubjac (diecezja Périgueux) i Quézac (diecezja Tuluza)⁷²; na Filipinach w 7 placówkach: Quezon City, Bulacan, Santiago City, Alicia, Silang, Cavita i Quirino; na Madagaskarze w 10 placówkach: Mahazoarivo, Ambano, Fihavanantsoa, Andriamasina, Antsahasoa, Monrondava, Bemanonga, Lovasoa, Ambararatabe i Tsiroamandidy⁷³; w Stanach Zjednoczonych w 2 pla-

69. Siostry Jezusa Odkupiciela i Maryi Pośredniczki, założone w 1929 r. w Saint-Didier-en-Velay przez Marie Thérèse Marze i uznane na prawie diecezjalnym przez Norberta Rousseau, biskupa Le Puy. Zob. P. Cubizolles, *Diecezja Puy-en-Velay od jej początków do dnia dzisiejszego*, Le Puy 2005, s. 433.

70. Zob. AGSSG, b. sygn., Decret Congregatio pro Institutis Vitae Consecrate et Societatibus Vitae Apostolicae, die 19 septembris 2022. Prot. n. G127/2013.

71. Por. *Constitutions Sisters of Our Lady of La Salette*, Grenoble 2013, s. 6-7.

72. Saletynki mieszkają we wspólnotach zakonnych, każda z nich liczy po trzy lub więcej sióstr z różnych krajów, najwięcej z nich pochodzi z Madagaskaru. Zob. AGSSG, b. sygn., *Registre du Personnel de la Congrégation (1871-2022)*.

73. Dla saletynek kraj ten od wielu lat obfituje w liczne powołania zakonne. Dlatego siostry zasilają swoją obecnością wspólnoty w innych krajach, gdzie tych powołań brakuje.

cówkach: sanktuarium w Attleboro i w Annandale; w Angoli w 10 wspólnotach zakonnych rozsianych po całym kraju; w Myanmar w placówce Htoisan Sanpya Tatkone, Myityina⁷⁴; w Polsce w 2 placówkach: sanktuarium i parafia saletynów w Rzeszowie i sanktuarium w Dębowcu⁷⁵; w Brazylii w 2 placówkach: Uniao da Vitoria i Varzea Grande; we Włoszech w Napolii; w Algierii trzy saletynki pochodzące z Madagaskaru tworzą wspólnotę zakonną jako siostry skrytki (w strojach świeckich) i w ten sposób posługują wśród Arabów oraz w Kanadzie w North Vancouver⁷⁶.

Podsumowując, należy podkreślić, że saletynki posługują przy obsłudze sanktuariów i parafii saletyńskich oraz diecezjalnych, prowadzą domy starców, domy dla dzieci specjalnej troski, ogniska wychowawcze dla dziewcząt i kobiet, pracują w szkolnictwie i apostołstwie parafialnym, zwłaszcza na Filipinach i Madagaskarze. Zgromadzenie to, podobnie jak i inne zgromadzenia Europy Zachodniej, odczuwa brak powołań, szczególnie widoczne to jest we Francji oraz w innych krajach Europy. Natomiast na Filipinach, w Myanmar oraz na Madagaskarze i w Angoli siostry mają liczne powołania i dobrze się rozwijają. Ten fakt wyraźnie pokazuje kierunek rozwoju chrześcijaństwa, a zwłaszcza powołań kapłańskich i zakonnych, na kontynencie Azji i Afryki. To również potwierdza prorocstwo Maryi, która podczas objawienia w La Salette patrzyła w kierunku wschodnim.

Zakończenie

Artykuł niniejszy stanowi w pewnej mierze odpowiedź na potrzebę nieustannego docierania do źródeł i korzeni duchowej tożsamości Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej z La Salette. Pragnienia te zwielokrotnił obchodzony w roku 2021 jubileusz 150-lecia powstania Zgromadzenia Sióstr Wynagrodzicielek Matki Bożej z La Salette (1871) oraz obchodzony w roku 2022 jubileusz 60-lecia istnienia Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej z La Salette (1962), a także dekret Stolicy Apostolskiej ustanawiający ten nowy instytut zakonną na prawie papieskim (19.09.2022). Siostry saletynki, wspólnie z bratnim zgromadzeniem męskim – saletynami, biorąc swój początek z objawienia i orędzia Matki Bożej z La Salette, postawiły sobie za cel pogłębianie wiary w świecie poprzez życie zakonne i apostołskie w duchu pojednania, pokuty i nawrócenia. Siostry należą do duchowej rodziny saletyńskiej

74. Saletynki liczą 25 sióstr pochodzących z Myanmar (dawna Birma), z których kilka przebywa na misji w różnych krajach świata.

75. Wspólnoty te tworzą oprócz polskich sióstr także trzy siostry pochodzące z Madagaskaru, Filipin i Myanmar.

76. AGSSG, b.sygn., Registre du Personnel de la Congrégation; b.sygn., Registre des Décisions du Conseil Général, t. 3:1962-2022.

i uzupełniają prace i posługi saletynów w ich apostołstwie dla służby Kościoła katolickiego na całym świecie.

Niektóre zagadnienia – związane z organizacją, rozwojem zgromadzenia, jego duchową formacją i działalnością apostołską – zostały tylko naszkicowane i to raczej od strony historycznej jako pewien ciąg wydarzeń w dziejach omawianego instytutu zakonnego. W przyszłości działalność tego zgromadzenia można by było opracować od strony aktualności jego idei dla współczesnych potrzeb świata. Należy wytyczyć, przede wszystkim, nowe drogi realizacji misyjnego wezwania Maryi z La Salette do nawrócenia i pojednania oraz Jej prośby – jako inspiracji dla saletynek i ich tożsamości: „Idźmy moje dzieci. Ogłoście to wiernie całemu mojemu ludowi”⁷⁷ wobec współczesnego sekularyzowanego świata, upadku moralnego społeczeństwa, ogólnego zmaterializowania, nienawiści i niepokoju oraz kryzysu wiary.

Mam nadzieję, że przedstawiony przeze mnie zarys historii Zgromadzenia Matki Bożej z La Salette stanie się dla wielu badaczy naukowych i historyków, a także czytelników początkiem i inspiracją do dalszych badań i poszukiwań, które z całą pewnością jeszcze bardziej wzbogacą wiedzę o tym saletyńskim instytucie zakonnym zrodzonym z wydarzenia w La Salette. Na końcu pragnę zaznaczyć, że dzięki licznym materiałom, rozproszonym w archiwach zagranicznych, stało się możliwe ukazanie powstania i działalności kolejnej żeńskiej rodziny zakonnej na usługach „Pięknej Pani” z La Salette oraz Kościoła katolickiego.

Bibliografia

Archiwalia

Archives de l'Évêché de Grenoble (AEG)

sygn. LS 75, Sœurs Réparatrices de Saint-Disier, à La Salette en 1854.

sygn. LS 97, Sœurs Réparatrices de La Salette: Lettre H. Deluy.

Archives de la Maison Générale des Missionnaires de Notre-Dame de La Salette à Rome (AGSR)

sygn. A1-62, Bossan J., Questionnaires et quelques notes sur la Communauté des Religieuses de N.-D. de La Salette, depuis l'origine jusqu'en 1856. Données par M. Denaz et Sœur Thérèse de Jésus.

sygn., A20-5a, Beaup L., Notes sur la Congrégation, t. 1:1852-1897.

---

77. *Constitutions des Sœurs de Notre-Dame de La Salette*, Lyon 1986, s. 19, p. 36.

- sygn. E3-7, Beaup L., Notes sur les premières fondations dérivées de l'Appartion de La Salette: Rosalie Pradelle ou la Solitaire, Victoria Sauvet et Marianne, Sœur Thérèse de Jésus, Adèle Chevalier, des années 1848-1865.
- sygn. Ec.10-3a, Économe Général: Sœurs de La Salette: Société immobilière de Saint-Félix, près de Soissons (1929-1957).
- sygn. Ec.10-3c, Économe Général: Sœurs de La Salette: Fourqueux et Saint-Félix de Soissons (1929-1950).
- sygn. P1-1, Religieuses de La Salette: Religieuses de La Salette de Lyon.
- sygn. P1-2, Sœurs Réparatrices de N.-D. de La Salette (1857-1959).
- sygn. P2, Sœurs Missionnaires de N.-D. de La Salette (1928-1962).
- sygn. P3, Sœurs de La Salette: préparation de l'union entre les Sœurs Réparatrices et les Missionnaires (1959-2022).
- sygn. TM7-1, Annales de la maison Alaî-Francheville (1939-1949).
- sygn. TM10-5a, Rome-Monteverde: Sœurs Missionnaires de Notre-Dame de La Salette.
- sygn. TPP1b-10, Archier Pierre, Registre de correspondance.

Archives de la Maison Générale des Sœurs Réparatrices de Notre-Dame de La Salette w Gières (AGSSG)

Akta bez sygn.:

Chapitres Généraux des Sœurs de Notre-Dame de La Salette.

Decret Congregatio pro Institutis Vitae Consecrate et Societatibus Vitae Apostolicae, die 19 septembris 2022. Prot. n. G127/2013.

Documents des Sœurs Réparatrices de Notre-Dame de La Salette.

Documents des Sœurs Missionnaires de La Salette.

Documents des Sœurs de Notre-Dame de La Salette.

Registre des Décisions du Conseil Général, t. 1:1871-1962, t. 2:1930-1962, t. 3:1962-2022.

Registre du Personnel de la Congrégation (1871-2022).

Registre des Professions des la Communauté Sœurs Réparatrices de Notre-Dame de La Salette.

Registre des Professions des la Communauté Sœurs Missionnaires de La Salette.

Registre des Professions des la Communauté Sœurs de Notre-Dame de La Salette.

Archiwum Prowincjalne Misjonarzy Matki Bożej z La Salette w Krakowie (APSK)

Akta bez sygn.:

Homlie de Monseigneur Matagrín, Grenoble 21 Octobre 1987.

Miesiąc saletyński. Notatki ks. Piotra Jamioła, La Salette 1998.

Molinarii G., Sœurs de Note-Dame de La Salette.

Okólniki Prowincjała, t. 1:1934-1988.

Archives Sanctuaire Notre-Dame de La Salette (ASLS)

Akta bez sygn.:

Sœurs Réparatrices.

Sœurs Missionnaires de La Salette.

Sœurs de Notre-Dame de La Salette.

Źródła drukowane

- Constitutions des Sœurs Réparatrices de Notre-Dame de La Salette*, Grenoble 1871.
Constitutions des Sœurs Missionnaires de Notre-Dame de La Salette, Autun 1930.
Constitutions des Sœurs Missionnaires de Notre-Dame de La Salette, Soissons 1934.
Constitutions des Sœurs de Notre-Dame de La Salette, Lyon 1986.
Constitutions Sisters of Our Lady of La Salette, Grenoble 2013.
- Opracowania
- Caterini M., *La Salette. La Madre che piange*, Torino 1981.
 Calier L., *L'Apparition de Notre-Dame de La Salette*, Grenoble 1921.
 Cubizolles P., *Diecezja Puy-en-Velay od jej początków do dnia dzisiejszego*, Le Puy 2005.
 Giraud S.-M., *Directoire des Religieuses de N.-D. de La Salette de Lyon*, Lyon 1940.
 Giraud S.-M., *Vers les hauteurs spirituelles. Recueil des enseignements oraux du fondateur des Religieuses de La Salette de Lyon*, Lyon-Paris 1936.
 Hostachy V., *Histoire séculaire de La Salette. Un siècle d'or 1846-1946*, Grenoble 1946.
 Hostachy V., *Le R.P. P. Archier (1815-1899). Le constructeur*, Grenoble 1943.
 Jamioł P., *Dzieje sanktuarium Matki Bożej Saletyńskiej w Dębowcu w latach 1910-1996*, Kraków 2002.
 Jamioł P., *Historia Saletynek*, „Unitas” 76-77 (1989), s. 28-35.
 Jamioł P., *Historia Zgromadzenia Misjonarzy Matki Bożej z La Salette do roku 1914*, Kraków 2021.
 Jamioł P., *Saletyni w Polsce*, Kraków, 2004.
 Némoz A., *La belle dame de La Salette*, Abbeville 1946.
 Lolli M., *Aurora sorgente. L'Apprizione di N.-S. de La Salette*, Roma 1946.
 Piccard E., *La Salette précis historique*, Grenoble 1946.
 Piriou P., *Cause de béatification et de canonisation du serviteur de Dieu Sylvain-Marie Giraud prêtre profès de L'Institut des Missionnaires de N.-D. de La Salette et fondateur de la Congrégation des Sœurs de La Salette de Lyon. Articles du procès de l'ordinaire*, Lyon 1947.

Streszczenie

Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej z La Salette jest apostolskim instytutem zakonnym, na prawie papieskim od 19 września 2022 r., w służbie Kościołowi i jego misji. Powstało 20 stycznia 1962 r. ze zjednoczenia dwóch instytutów: Sióstr Wynagrodzicielek Matki Bożej z La Salette i Sióstr Misjonarek Matki Bożej z La Salette, którego fundacja wywodzi się z objawienia Maryi w La Salette, 19 września 1846 r., w diecezji Grenoble (Francja). Jego historia, tradycja i charyzmat są zakorzenione w wydarzeniu La Salette. Dlatego saletynki szczególnie są otwarte na wezwanie Maryi do pojednania i nawrócenia. Ich duchowość doprowadziła wspólnotę do przyjęcia dwóch innych zgromadzeń przez fuzję: Sióstr Posłanniczek z La Salette z Angoli oraz Sióstr Jezusa Odkupiciela i Maryi Pośredniczki z Francji. Saletynki są zgromadzeniem międzynarodowym (liczy 285 sióstr), obecnym w 11 krajach świata: we Francji, we Włoszech, w Polsce, w USA, w Kanadzie, w Brazylii, na Filipinach, w Myanmar (dawna Birma), na Madagaskarze, w Angoli i w Algierii. Wzbogacone różnymi historiami i kulturami odpowiadają na wezwanie Chrystusa do życia wspólnotowego, modlitwy, poświęcenia, aktywnej obecności z potrzebującymi. Przez całe życie chcą być świadkami wezwania Chrystusa do pojednania, pokuty i nawrócenia.

Słowa kluczowe: Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej z La Salette, Zgromadzenie Sióstr Wynagrodzicielek Matki Bożej z La Salette, Zgromadzenie Sióstr Misjonarek Matki Bożej z La Salette, saletynki, zgromadzenia żeńskie, objawienie w La Salette.

BRIEF OUTLINE OF THE HISTORY OF THE CONGREGATION OF THE SISTERS OF OUR LADY OF LA SALETTE

Summary

The Congregation of the Sisters of Our Lady of La Salette is an apostolic religious institute, under papal right from September 19th, 2022, at the service of the Church and her mission. It was founded on 20th of January 1962 by the unification of two institutes: the Sisters of the Reparation of Our Lady of La Salette and the Missionary Sisters of Our Lady of La Salette, whose foundation derives from the apparition of Mary at La Salette, on 19th of September 1846, in the Diocese of Grenoble (France). Its history, tradition and charism are rooted in the event of La Salette. For this reason, the La Salette Sisters are specifically open to Mary's call to reconciliation and conversion. Their spirituality led the community to welcome two other congregations through merging: the Missionary

Sisters of La Salette of Angola and the Sisters of Jesus the Redeemer and Mary the Mediatrix of France. The La Salette Sisters is an international congregation (with 285 sisters), present in eleven countries of the world: France, Italy, Poland, the USA, Canada, Brazil, the Philippines, Myanmar (formerly Burma), Madagascar, Angola, and Algeria. Enriched with different histories and cultures, they respond to Christ's call to community life, prayer, dedication, active presence with those in need. Throughout their lives, they want to be witnesses of Christ's call to reconciliation, penance, and conversion.

Key words: Congregation of the Sisters of Our Lady of La Salette, Congregation of the Sisters of the Reparation of Our Lady of La Salette, Congregation of the Missionary Sisters of Our Lady of La Salette, La Salette Sisters, women's congregations, apparition at La Salette.